

DREPTURILE OMULUI ȘI NEASCULTAREA CIVILĂ DIN PERSPECTIVA ETICII CREȘTINE

Conf. univ. dr. Ieremia RUSU

*Institutul Teologic Creștin după Evanghelie „Timotheus”
din București, România
ieremiar@gmail.com*

Abstract: Human rights and civil disobedience from the perspective of Christian ethics.

Some of the fundamental human rights have been limited on a global scale to solve the health crisis caused by the SARS-CoV-2 pandemic. In the context of affecting human rights, the issue of civil disobedience is much more acute, not only in the tyrannical, corrupt regimes, but even in the consolidated democracies of the world. What should be the attitude of Christians to the abuses of the governments? Three positions have been established in Christian ethics: anarchism, radical patriotism, and biblical submissionism.

In order to understand the biblical passages, the distinction between submission and obedience is very important. Submission is a heart attitude of recognizing that human authority is delegated by God, and obedience is action, to fulfil the requirements of the authority. In the last part of the study, the author proposes some practical solutions how a Christian can defend the human rights, remaining submissive to the authorities, even if sometimes he has to resort to civil disobedience.

Keywords: *human rights, submission, civil disobedience, government, ethics.*

Introducere

În contextul actual, în care drepturi fundamentale ale omului au fost restricționate cu scopul de a limita și stopa pandemia generată la scară planeară de virusul SARS-CoV-2 (COVID-19), problema neascultării civile este tot mai acut ridicată, inclusiv în țările cu democrații consolidate. Măsurile guvernamentale destinate stopării pandemiei nu au avut rezultatele

așteptate, epidemia revenind val după val asupra populației, de aceea vocile care contestă aceste măsuri sunt tot mai numeroase și puternice. Unele grupuri îndeamnă chiar la acte de neascultare civilă de legile considerate abuzive.

În această situație complexă, care ar trebui să fie atitudinea creștinului? Să accepte orice limitare și orice încălcare a drepturilor fundamentale ale omului, fără nicio reacție, sau să se opună unor măsuri luate cu scopul declarat de a limita pandemia, dar care încalcă drepturile fundamentale ale omului?

În acest articol, autorul analizează modul în care un creștin, care respectă Biblia ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu, caută echilibrul între apărarea drepturilor fundamentale ale omului și ascultarea de autoritățile civile.

1. Drepturi fundamentale ale omului încălcate de măsurile anti-pandemie

De la declanșarea pandemiei COVID-19, numeroase drepturi fundamentale ale omului au fost încălcate prin măsurile luate de către guvernele lumii. În România, Avocatul poporului a atacat la Curtea Constituțională acte normative, printre care și *Ordonanța de Urgență nr. 11/2020* care viza instituirea carantinei. Prin *Decizia nr. 458 din 25.06.2020*, Curtea Constituțională a decis că unele măsuri luate sunt neconstituționale.¹ În *Constituția României, Capitolul II. Drepturile și libertățile fundamentale*,² sunt enumerate mai multe drepturi fundamentale. O parte dintre aceste drepturi fundamentale ale cetățenilor României au fost restricționate prin măsurile luate pentru stoparea pandemiei. De exemplu, *Dreptul la viață și integritate fizică și psihică (Art. 22)*, a fost afectat de alocarea resurselor medicale limitate către combaterea pandemiei, în timp ce asistența medicală pentru bolile cronice grave a trecut pe un loc secund. Tot din același motiv, sistemul sanitar nu a beneficiat de suficiente medicamente care s-au dovedit că pot combate boala, din cauza costurilor ridicate ale unui astfel de tratament.

Un alt drept afectat este *Libertatea individuală (Art. 23)*, din moment ce, la decretarea stării de urgență s-a prevăzut internarea obligatorie,

1 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/227548>, Accesat 11.10.2021.

2 *Constituția României*, Monitorul Oficial Nr. 767 din 31 octombrie 2003.

în afara cadrului legal existent la acea dată. În mod evident și Art. 25. *Libera circulație* a fost restricționat pentru întreaga populație la decretarea stării de urgență și apoi pe localități și grupuri de cetățeni, în prezent fiind și inegalitatea între cetățenii care au certificat verde și cei care nu au acest certificat.

Un drept fundamental este *Libertatea conștiinței* (Art. 29). Acest drept a fost încălcat, deoarece statul secular a luat și măsuri care au restrâns exercitarea vieții religioase specifice cultelor. Art. 30. *Libertatea de exprimare* a fost încălcată prin faptul că s-a introdus cenzura în anumite situații. *Dreptul la învățătură* (Art. 32) a fost și el afectat în momentul în care școlile au fost închise pentru prezență fizică, mulți elevi neavând posibilitatea tehnică să participe la cursurile online.

La nivel internațional, organizații precum Amnesty International publică regulat rapoarte cu privire la încălcări ale drepturilor omului. Subiectul acestor rapoarte nu sunt doar țările din Africa, America Latină, Asia, dar și din zonele cele mai dezvoltate, precum Europa,³ Canada,⁴ Statele Unite ale Americii.⁵

Problema încălcării drepturilor omului a fost ridicată și la nivelul Consiliului European, care specifică, în raportul „Impactul pandemiei de COVID-19 asupra drepturilor omului și a statului de drept”, următoarele:

56. În câteva țări, guvernele exploatează în mod cinic temerile publice pentru a submina democrația, drepturile omului și statul de drept, cu scopul de a distruge controlul și echilibrul și de a perpetua exercitarea puterii. Pe lângă aceasta, există acum o dezbatere deschisă privind dacă regimurile autoritare sunt mai potrivite decât democrațiile liberale pentru a răspunde la pandemia de COVID-19.⁶

3 <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/2511/2020/en/> Accesat 08.10.2021

4 <https://www.amnesty.org/en/search/pandemic%20violation%20of%20the%20human%20rights%20canada/>. Accesat 08.10.2021

5 <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/1407/2019/en/> Accesat 04.10.2021

6 Vladimir Vardanyan, „The impact of the COVID-19 pandemic on human rights and the rule of law”, Raport of Committee on Legal Affairs and Human Rights of Council of Europe, Strasbourg, France, 07/02/2020, p. 22. In <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/JUR/Pdf/TextesProvisoires/2020/20200702-CovidImpact-EN.pdf>. Accesat 11.10.2021.

În contextul actual, în care cercetători analizează dacă nu cumva statele democratice trebuie să devină mai autoritare, cu scopul de a eradica pandemia SARS-CoV-2, promovarea drepturilor omului devine o datorie a societății. Dar cum trebuie să se raporteze un creștin la măsurile pe care le ia un stat secular, dar care încalcă drepturi fundamentale ale omului?

2. Principii biblice privind relația cu autoritatea civilă

Apostolul Pavel scrie în Romani 13:1-2, următoarele: „Oricine să fie supus stăpânirilor celor mai înalte, căci nu este stăpânire care să nu vină de la Dumnezeu. Și stăpânirile care sunt au fost rânduite de Dumnezeu. De aceea, cine se împotrivesc stăpânirii se împotrivesc rânduielii puse de Dumnezeu, și cei ce se împotrivesc își vor lua osânda.”⁷ De asemenea, apostolul Petru transmite și el aceeași poruncă divină:

Fiți supuși oricărei stăpâniri omenești, pentru Domnul: atât împăratului, ca înalt stăpânitor, cât și dregătorilor, ca unii care sunt trimiși de el să pedepsească pe făcătorii de rele și să laude pe cei ce fac bine. Căci voia lui Dumnezeu este ca, făcând ce este bine, să astupați gura oamenilor neștiutori și proști. (1 Petru 2:13-15).

În pasajele citate, ambii apostoli folosesc același verb în limba greacă, ὑποτάσσω [*hupotasso*], tradus de J. Strong astfel:

„a se pune sub”, „a fi supus”, „a se supune”. [...] Un termen militar în limba greacă, care înseamnă „a aranja [divizii de trupe] în mod militar sub comanda unui lider”. În utilizarea non-militară, era „o atitudine voluntară de a ceda, de a coopera, de a-și asuma responsabilitatea și de a purta o povară”⁸

Este important să fie subliniat că, același cuvânt, ὑποτάσσω, a fost folosit de către apostolul Pavel în Efeseni 5:22-24 și pentru supunerea soției față de soț. Dar dacă termenul avea, pe vremea utilizării lui de către Pavel, un sens de supunere militară, cum poate fi înțeles în contextul căsniciei, când porunca Domnului este ca soția să fie supusă soțului? Exegețul biblic Ceslas Spicq oferă o explicație bună în *Lexiconul Teologic al Noului Testament*: „cu-

7 Citatele biblice sunt din *BIBLIA*, traducerea Dumitru Cornilescu, ediția a III-a revizuită și adăugită, 1994.

8 J. Strong, *Enhanced Strong's Lexicon* (#5293), Bellingham, WA, Logos Bible Software, 2001.

vântul ὕποτάσσω înseamnă, în primul rând, acceptarea locului exact pe care l-a alocat Dumnezeu, păstrând rangul cuiva într-o societate sau alta”⁹

De cealaltă parte, în Biblie sunt relatate mai multe situații în care, cei care nu au ascultat de legile civile au primit aprobarea divină. De exemplu, moașele evreilor au refuzat să asculte de porunca lui faraon de a ucide pe toți pruncii de parte bărbătească din poporul evreu. În Exod 1:20-21 se menționează explicita aprobare a lui Dumnezeu pentru că nu au ucis pruncii: „Dumnezeu a făcut bine moașelor și poporul s-a înmulțit și a ajuns foarte mare la număr. Pentru că moașele se temuseră de Dumnezeu, Dumnezeu le-a făcut case.”

Un alt caz este cel a prietenilor lui Daniel care nu s-au închinat împăratului Nebucadnețar, ci au continuat să se închine înaintea lui Dumnezeu (Daniel 3). Aprobarea divină rezultă chiar din faptul că Dumnezeu i-a salvat pe cei trei tineri evrei din cuptorul încins în care fuseseră aruncați ca pedeapsă capitală. Tot în cartea Daniel, capitolul 6, profetul a călcat porunca împăratului de a se ruga numai lui timp de treizeci de zile. Daniel a continuat însă să se roage lui Dumnezeu, de trei ori pe zi, cu „ferestrele deschise înspre Ierusalim” (Daniel 6:10). Dumnezeu l-a izbăvit pe Daniel din groapa cu lei, spre bucuria împăratului care îl prețuia pe profet.

Un exemplu de neascultare civilă din Noul Testament se găsește în cartea Faptele Apostolilor capitolul 4, unde Luca relatează că apostolii Petru și Ioan au refuzat să asculte de conducătorii poporului evreu care le-au interzis să predice Evanghelia. Neascultarea civilă se găsește și în pasajele profetice despre vremurile de pe urmă. Astfel, în perioada necazului cel mare, credincioșii vor refuza să se închine înaintea lui anticrist și, pentru aceasta, vor fi martirizați: „Ei l-au biruit prin sângele Mielului și prin cuvântul mărturisirii lor și nu și-au iubit viața chiar până la moarte.” (Apocalipsa 12:11). Răsplata lor va fi domnia împreună cu Fiul lui Dumnezeu: „[...] am văzut sufletele celor ce li se tăiasc capul din pricina mărturiei lui Isus și din pricina Cuvântului lui Dumnezeu și ale celor ce nu se închinaseră fiarei și icoanei ei și nu primiseră semnul ei pe frunte și pe mână. Ei au înviat și au împărățit cu Cristos o mie de ani.” (Apocalipsa 20:4).

Având cele două perspective, supunerea față de autorități, dar și neascultarea în unele cazuri, care trebuie să fie atitudinea creștinului față de legile civile?

9 C. Spicq, & Ernest, J. D., *Theological lexicon of the New Testament*, Vol. 3, Peabody, MA, Hendrickson Publishers, 1994, p. 425.

3. Concepții etice despre neascultarea civilă

În etică s-au cristalizat trei concepții despre neascultarea civilă și anume: **anarhismul**, **patriotismul radical** și **supunerea biblică**. Apologetul și teologul Norman L. Geisler sintetizează foarte bine ultimele două poziții.¹⁰

Anarhismul

Anarhismul nu este o poziție creștină, deoarece este contrară învățaturii Vechiului și Noului Testament. Anarhismul este o filosofie politică apărută inițial în Europa, în secolul al XIX-lea, care apoi s-a răspândit în lume. Această filosofie învață că nesupunerea civilă este întotdeauna corectă și că statul opresiv actual trebuie înlocuit cu ordinea socială bazată pe libertatea individuală.

Revolta împotriva autorității este condamnată de Dumnezeu, așa cum rezultă și din revolta lui Core, Datan și Abiram împotriva conducerii exercitate de Moise asupra poporului evreu, care este relatată în cartea Numeri, capitolul 16. Acești răzvrățiți au fost pedepsiți de Dumnezeu direct, fiind înghițiți de vii de pământ, împreună cu familiile lor.

Anarhismul este menționat în etica creștină deoarece, într-o societate în care răzvrătirea este promovată de cultură, începând cu copiii, adolescenții și tinerii,¹¹ credincioșii trebuie să împărtășească valorile creștine privind supunerea față de autoritate, în familie și în societate, respingând orice formă de anarhie.

Patriotismul radical

Această concepție nu admite neascultarea civilă în nicio situație și se bazează pe pasaje biblice precum: Romani 13:1-7; 1 Petru 2:13; 3:5-6; Tit 3:1; Daniel 4:32. Jason Michael Hastings prezintă argumentele patriotismului radical astfel: „Dumnezeu îl ridică personal pe fiecare conducător într-o poziție de autoritate cu un motiv anume. [...] În al doilea rând, Dumnezeu

10 N. L. Geisler, *Christians Ethics: Options and Issues*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1989, p.239.

11 David Kupelian, *The Marketing of Evil: How Radicals, Elitists, and Pseudo-Experts Sell Us Corruptions Disguised as Freedom*, Nashville, TN, Cumberland House Publishing, 2005, pp. 61-74.

a hotărât conducătorii răi cu un scop anume. [...] Al treilea argument se bazează pe rațiunea naturală și pe providența generală”.¹²

Un adept și promotor al concepției patriotismul radical a fost Sfântul Augustin (354 – 429 DC), care considera că revolta împotriva autorității este imorală, fiind o rebeliune împotriva lui Dumnezeu care a instituit acea autoritate. Augustin aduce ca argument atitudinea lui David față de împăratul Saul care, deși era un împărat rău, totuși era unsul Domnului, de aceea David nu s-a ridicat împotriva împăratului lui Israel. Dumnezeu l-a binecuvântat pe David în toți anii cât a fugit de Saul, deoarece L-a cunoscut pe Domnul mai bine în acea perioadă și a scris mulți psalmi.¹³

În cartea *Cetatea lui Dumnezeu*, Augustin consideră că un creștin trebuie să îndure cu răbdare legile nedrepte ale unui regim rău deoarece, pierzând bunurile temporare, nu pierde adevăratele comori: „S-ar putea spune: Au pierdut tot ce aveau. Dar, este adevărat? Și-au pierdut, de exemplu, credința? sau evlavia lor? sau vreuna din acele comori ale vieții interioare care îl îmbogățesc pe om înaintea lui Dumnezeu?”¹⁴ O a doua soluție propusă de Augustin este ca omul să fugă de sub autoritatea care exercită puterea în mod greșit, așa cum Israel a ieșit din robia egipteană, Ilie a fugit de Izabela, iar Iosif și Maria în Egipt, ca să scape pe pruncul Isus. Costul suprem pe care îl poate plăti cineva este martirajul.¹⁵

Dacă meritul patriotismului radical este că accentuează suveranitatea lui Dumnezeu, slăbiciunea este că nu face distincție între autoritatea omenească delegată și suveranitatea lui Dumnezeu. Francis A. Schaeffer explică în mod corect care sunt limitele unei autorități delegate:

Dumnezeu a rânduit statul ca o autoritate delegată; el nu este autonom. Statul trebuie să fie un agent al dreptății, să înfrâneze răul

12 Jason Michael Hastings, *Christian rebellion theories as delivered by St. Paul from Mars Hill by Augustine, Calvin and Adams*, Alberta, Canada, University of Lethbridge, 2003, p.57.

13 Augustine of Hippo, „Expositions on the Book of Psalms”, în P. Schaff (ed.), A. C. Coxe (Trans.), *Saint Augustine: Expositions on the Book of Psalms*, Vol. 8, New York, Christian Literature Company, 1888, p. 225.

14 Augustine of Hippo, *The City of God, Books I–VII*, (H. Dressler, Ed., D. B. Zema & G. G. Walsh, Trans.), Vol. 8, Washington, DC, The Catholic University of America Press, 1950, p.33.

15 Augustine of Hippo, *The City of God, Books VIII–XVI*, (H. Dressler, Ed., G. G. Walsh & G. Monahan, Trans.), Vol. 14, Washington, DC, The Catholic University of America Press, 1952, p.55.

pedepsind pe cel rău și să protejeze binele în societate. Când face invers, nu are autoritatea corespunzătoare. Este atunci o autoritate uzurpată și, ca atare, devine fără lege și este tiranie.¹⁶

Walter C. Kaiser Jr. consideră și el că: „Atunci când un guvern (sau un conducător) poruncește supușilor săi să facă ceva care violează o poruncă directă a lui Dumnezeu, [...] atunci guvernul și conducătorii lui nu trebuie ascultat”¹⁷

Această observație a lui Walter Keiser este susținută de pasaje din Vechiul Testament. Astfel, proorocii Domnului i-au avertizat pe conducători atunci când ei au făcut ceva rău (Isaia 10:1). Evreii și moașele lor nu și-au omorât pruncii, așa cum poruncise faraon (Exod 1). La fel, apostolii Petru și Ioan au spus autorităților evreiești că vor continua să predice în Numele lui Isus Cristos: „Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu.” (Fapte 4:19).

Supunerea biblică

În etica creștină, supunerea biblică este definită ca ascultarea de guvern cu excepția cazurilor în care autoritatea cere credinciosului să facă ceva care contravine Cuvântului lui Dumnezeu. Problema este dificilă, deoarece trebuie stabilit în ce situații creștinul se poate angaja în neascultarea civilă. În etică s-au definit două puncte de vedere diferite: **poziția antipromulgare**, respectiv **poziția anticonstrângere**.¹⁸

Adeptii antipromulgării consideră că creștinii trebuie să nu asculte de guvern atunci când acesta promulgă legi nedrepte. Norman Geisler, preluând argumentele lui Samuel Rutherford din cartea *Lex Rex* și pe cele ale lui Francis Schaeffer din cartea *Christian Manifesto* scrie că adeptii antipromulgării consideră următoarele: „puterea guvernului nu este absolută; [...] guvernele care conduc contrar legii lui Dumnezeu sunt tiranice; [...] cetățenii ar trebui să se opună unui guvern tiranic; [...] împotrivirea cetățenilor trebuie să ia două forme: protest și forță.”¹⁹

O poziție mai moderată este cea anticonstrângere, care recomandă neascultarea civilă doar în cazul în care legile obligă la acțiuni rele, nu și

16 F. A. Schaeffer, *A Christian Manifesto*, Westchester, IL, Crossway Book, 1982, p. 91.

17 W. C. Kaiser, Jr., *Toward Old Testament Ethics*, Grand Rapids, MI, Zondervan Publishing House, 1991, p. 163.

18 Geisler, *op. cit.* p. 241.

19 *Ibidem*, pp. 241-243.

atunci când ele permit săvârșirea răului. Adepții poziției anticonstrângere vor folosi metode non-violente, în timp ce adepții poziției antipromulgare nu vor evita violența.

Pentru a evidenția diferența între cele două abordări, se poate lua ca exemplu avortul. Adepții anticonstrângere nu vor practica avortul, dar nici nu vor împiedica pe cei care vor să facă avort. În schimb, ei vor vorbi împotriva avortului ca fiind un păcat împotriva vieții și vor oferi alternative femeilor însărcinate ca să păstreze sarcina și pentru creșterea copiilor care se vor naște. De cealaltă parte, adepții antipromulgării nu numai că nu vor practica avortul, dar ei vor căuta să împiedice și pe alții să facă avort, apelând chiar la violență, precum punerea de bombe care să distrugă clinicile care fac avort.

4. O soluție biblică la afirmarea drepturilor omului și ascultarea civilă

Limitarea drepturilor omului în societatea modernă, prin măsurile luate pentru stoparea pandemiei, a revitalizat problema ascultării de legile civile chiar și pentru credincioșii puțin implicați în viața socială. Problema se pune și din punct de vedere teologic, deoarece există o aparentă contradicție între obligativitatea credinciosului de a fi supus autorităților omenești și neascultarea civilă care a fost aprobată de Dumnezeu în mai multe relații biblice. Această tensiune se poate rezolva prin înțelegerea celor două noțiuni, supunerea și ascultarea, în contextul Sfintei Scripturi. În cele ce urmează vor fi analizate cele două concepte, pentru a găsi o soluție biblică și practică la tensiunea dintre respectarea drepturilor omului și a legilor care pot fi abuzive.

Supunerea față de autoritate

Din perspectivă biblică, supunerea este **o atitudine a inimii de recunoaștere a autorității** instituite asupra unei persoane. Antonimul sau contrarul la supunere este răzvrătirea – revolta, sau rebeliunea. Prima ființă din univers care s-a răzvrătit a fost un înger care, prin răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu, s-a transformat într-un demon întunecat, numit Satan. El a atras în rebeliunea lui nu numai pe îngeri, dar și pe primii oameni, Adam și Eva. De aceea, un creștin nu trebuie să aibă răzvrătire în inima lui, ci supunere față de Dumnezeu și de autoritățile instituite de Dumnezeu asupra lui.

În Romani 13:1, apostolul Pavel dă un motiv foarte puternic pentru care creștinul să fie supus autorităților: „Oricine să fie supus stăpânilor celor mai înalte, căci nu este stăpânire care să nu vină de la Dumnezeu. Și stăpânirile care sunt au fost rânduite de Dumnezeu.” Faptul că, orice guvernare omenească este o autoritate delegată de Dumnezeu, face din supunerea față de autoritate o problemă de relație cu Dumnezeu, Autoritatea Supremă. Astfel, Dumnezeu Și-a delegat autoritatea Sa în societate: părinților față de copii; soțului față de soție; autoritățile locale, naționale și internaționale față de cetățeni; conducerii Bisericii față de credincioși; profesorului față de elev ș.a.

Robert H. Mounce afirmă: „Nu există nicio autoritate în afară de cea pe care Dumnezeu a stabilit-o. El este singura sursă de autoritate și Lui I-a făcut plăcere să delege autoritatea Sa celor care se ocupă de bunăstarea publică.”²⁰ Atitudinea față de o autoritate omenească reflectă, finalmente, atitudinea față de dătătorul autorității, Dumnezeu. De aceea, apostolul avertizează: „Cine se împotrivesc stăpânirii se împotrivesc rânduielii puse de Dumnezeu, și cei ce se împotrivesc își vor lua osânda.” (Romani 13:2). Teologul german Gerhard Kittel aduce din Romani 13:3-6 un alt motiv pentru care creștinul trebuie să fie supus și anume că autoritățile „au un mandat divin pentru sarcina pe care trebuie să o îndeplinească și, prin urmare, ele trebuie respectate, precum și îndeplinirea obligațiilor față de ele.”²¹

În mod evident, supunerea trebuie să fie absolută față de Dumnezeu. Dar față de autoritățile umane imperfecte, cum trebuie să fie supunerea? Învățătura Bibliei arată că supunerea trebuie să fie absolută. Trebuie remarcat faptul că, în Roman 13:1-2, apostolul nu specifică nicio condiție care să fie îndeplinită de stăpânire, pentru ca un creștin să fie supus. Pavel a scris în condițiile în care împăratul Nero conducea Imperiul Roman, iar sub regimul lui nu numai că idolatria și depravarea erau promovate de autorități, dar și Biserica a fost persecutată crunt. Și totuși, el cere credincioșilor să fie supuși autorităților abuzive din acea vreme.

În limba greacă, verbul ὑποτάσσω [*hupotasso*] a fost utilizat în supunerea militarilor sub comanda unui conducător. Același termen, utilizat

20 Robert H. Mounce, *Romans*, Vol. 27, Nashville, TN, Broadman & Holman Publishers, 1995, p.243.

21 G. Kittel, Friedrich, G., & Bromiley, G. W., *Theological Dictionary of the New Testament*, Grand Rapids, MI, W.B. Eerdmans, 1985, p. 1157.

în Noul Testament în pasajele care învață supunerea față de autoritățile civile, a fost utilizat și în cazul supunerii soției față de soț (Efeseni 5:22-24). De asemenea, fără să se pună vreo condiție pe care să o îndeplinească soțul, pentru ca soția să îi fie supusă. Ba chiar mai mult, Biblia poruncește: „Nevestelor, fiți supuse bărbaților voștri ca Domnului” (Efeseni 5:22). Iar apoi Pavel accentuează: „Și, după cum Biserica este supusă lui Cristos, tot așa și nevestele să fie bărbaților lor în toate lucrurile.” (Efeseni 5:24). Deci soția trebuie să fie supusă soțului ca Domnului, în toate lucrurile, după cum Biserica este supusă lui Cristos. Aceasta înseamnă că supunerea soției trebuie să fie absolută. La fel și apostolul Petru învață că soția trebuie să fie supusă soțului, chiar dacă acesta nu ar fi creștin (1 Petru 3:1).

În concluzie, supunerea credinciosului față de Dumnezeu trebuie să fie absolută, iar față de autoritatea din societatea umană, de la familie până la guvern, să fie tot absolută. Aceasta înseamnă că creștinul trebuie să asculte în toate lucrurile de o autoritate care poate fi abuzivă, coruptă, sau totalitară? Nicidecum! deoarece supunerea este o atitudine a inimii de recunoaștere a autorității instituite de Dumnezeu asupra omului, și este diferită de ascultarea de autoritate.

Ascultarea de autoritate

Din cauza confuziei dintre supunere și ascultare, soluția oferită de teologi privind raportarea credinciosului la autoritate a fost adeseori nebiblică, dezzechilibrată, adeseori chiar eronată. În limba greacă, cuvântul pentru ascultare, ascultător, a asculta, este ὑπακοή [hupakōē].²² Dacă supunerea este o atitudine a inimii, ascultarea ține de faptele cuiva și înseamnă a **implini cerințele autorității** instituite asupra unei persoane.

Teologul evanghelic american Walter A. Elwell a scris: „Ascultarea de Dumnezeu și de autoritățile umane este o obligație subliniată atât în VT, cât și în NT”.²³ Dar există o diferență. Ascultarea de Dumnezeu trebuie să fie absolută, în timp ce ascultarea de autoritățile omenești este întotdeauna condiționată. De exemplu, chiar și copiilor li se spune că ei trebuie să-și asculte părinții cu o condiție: „în Domnul” (Efeseni 6:1). Aceasta înseamnă

22 J. Strong, *A Concise Dictionary of the Words in the Greek Testament and The Hebrew Bible*, Vol. 1, Bellingham, WA, Logos Bible Software, 2009, p.73.

23 W. A. Elwell, & Beitzel, B. J., în *Baker encyclopedia of the Bible*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1988, p.1575.

că, dacă cerințele părinților contravin vocii explicite a lui Dumnezeu, atunci copilul nu trebuie să asculte. Tot așa, soției nu i se cere să asculte în mod necondiționat de soțul ei, ci condiționat. La fel și ascultarea de celelalte autorități din societate, deoarece orice autoritate umană este păcătoasă, imperfectă și supusă greșelii.

Importanța distincției între supunere și ascultare

Înțelegând diferența dintre supunere și ascultare, interpretarea pasajelor biblice nu mai este dificilă și nu apar contradicții greu de explicat. Deci autoritatea divină are dreptul la supunere absolută și ascultare absolută. Autoritățile omenești, însă, au dreptul doar la ascultare condiționată, deși au dreptul la supunere absolută. O autoritate omenească, deși delegată de Dumnezeu Însuși, nu va exercita autoritatea decât cu greșeli și, din nefericire, deseori, cu abuz, tiranie și corupție. Fiecare om așezat de Domnul într-o poziție de autoritate va da socoteală finalmente înaintea lui Dumnezeu de deciziile luate, indiferent că a exercitat autoritate doar în familie, sau până la nivel guvernamental.

Problema cea mai dificilă pentru ființa umană nu este ascultarea, ci supunerea, deoarece sâmburele răzvrătirii a fost semănat în inima omului de când el a căzut în păcat în eden, fiind ispitit de Satan. De atunci, răzvrătirea omului împotriva lui Dumnezeu s-a manifestat și în revolta omului față de autoritățile umane.

Un exemplu de atitudine greșită este din perioada României comuniste, când majoritatea populației asculta de cerințele regimului totalitar ceaușist, deși revolta era prezentă în inima lor. Astfel, mulți români erau nesupuși, dar ascultători, deoarece se temeau de repercusiunile pe care le-ar fi putut suporta din partea regimului totalitar. Răzvrătirea se manifestă cel mai direct prin cuvinte, vorbind împotriva autorității, glumind pe seama ei. Iar în România comunistă se vehiculau foarte multe glume sarcastice la adresa lui Ceaușescu. Însă, atunci când oamenii li se cerea să iasă și să-l aplaude pe dictator, o făceau simulând entuziasmul. O atitudine demnă ar fi fost ca oamenii să fie supuși, recunoscând că Dumnezeu a îngăduit ca în România să fie un regim comunist pentru o vreme, dar să asculte de autorități doar condiționat, chiar cu riscul de a-și pierde privilegiile, o funcție, un loc de muncă, sau chiar libertatea.

Atitudinea apostolilor Petru și Ioan a fost biblică, chiar dacă ea a comportat riscul persecuției și al martirajului. În Faptele 4:15 și 5:29 scrie:

Drept răspuns, Petru și Ioan le-au zis: „Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu. [...] Petru și apostolii ceilalți, drept răspuns, i-au zis: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni!”

Petru și ceilalți apostoli nu s-au răzvrătit împotriva autorității, spunând cine sunt ei ca să le poruncească să nu mai predice pe Domnul Isus. Ci au spus simplu, că nu pot să asculte de ei, din moment ce porunca lor a intrat în conflict cu voia lui Dumnezeu.

Un alt exemplu de supunere, dar de neascultare civilă este profetul Daniel, care era un dregător important în Imperiul Babilonian, deci cunoștea valoarea autorității, din moment ce el însuși exercita autoritate în imperiu, la cel mai înalt nivel. Totuși, el nu a ascultat de edictul împăratului Darius de a se închina numai înaintea împăratului, și profetul a continuat să se roage lui Dumnezeu, ca și mai înainte (Daniel 6).

Neascultarea civilă cu scopul protejării drepturilor fundamentale ale omului

David J. Atkinson, în *Noul Dicționar de Etică Creștină*, precizează cadrul general al neascultării civile, după cum urmează:

Toate mijloacele constituționale și democratice trebuie să fie cu adevărat epuizate. [...] Neascultarea civilă ar trebui să fie deschisă și publică. [...] Ar trebui să fie preferate metodele non-violente. [...] Acțiunile de neascultare civilă ar trebui să demonstreze o bună cunoaștere a legii și un deplin respect pentru aceasta. Acțiunile ar trebui să fie adecvate cauzei.²⁴

La aceste acțiuni, ar trebui adăugate și alte jaloane. În primul rând, promovarea drepturilor omului nu trebuie să fie pretext pentru manifestarea revoltei din inimă. Ci creștinul trebuie să aibă un respect autentic față de autoritate, chiar dacă este în dezacord cu aceasta în unele aspecte. Respectul, supunerea față de autoritate se manifestă și prin rugăciunea pentru cei ce exercită autoritate asupra cuiva, după cum scrie în 1 Timotei 2:1-2:

Vă îndemn dar, înainte de toate, să faceți rugăciuni, cereri, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți cei ce

24 David J. Atkinson, David F. Field, Arthur Holmes & Oliver O'Donovan (eds.), *New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology*, Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1995, p.234.

sunt înălțați în dregătorii, ca să putem duce astfel o viață pașnică și liniștită, cu toată evlavia și cu toată cinstea.

Creștinul trebuie să accepte că nu omul cu drepturile lui sunt supreme în Univers, ci Dumnezeu. Astfel, nici măcar dreptul la viață nu este inviolabil, de aceea în Biblie și în societate există pedeapsa capitală. De aceea, credinciosul trebuie să analizeze complexitatea situației și să evalueze ce este cel mai important. De exemplu, limitarea temporară a dreptului la liberă circulație, cu scopul de a stopa o boală transmisibilă, este poruncită în Biblie, unde s-a legiferat carantina prin Legea lui Moise (Levitic 13:45-46). Multe boli infecțioase au fost eradicate în urma aplicării carantinei biblice. Într-o societate democratică însă, guvernarea trebuie să caute acordul societății civile pentru limitarea temporară a unor drepturi și libertăți fundamentale ale omului,²⁵ atunci când situația impune aceasta pentru ieșirea dintr-o criză sanitară, economică, sau de altă natură.

Atunci când autoritatea abuzează și limitează drepturile omului, creștinul poate expune abuzul de putere și poate lupta cu mijloace democratice, pașnice, pentru revenirea la echilibru.

În cazul în care abuzul este foarte grav, creștinul se poate angaja în neascultarea civilă, dar fără răzvrătire și fără ură. Un credincios trebuie să ia decizia de a se angaja în neascultarea civilă doar după o informare completă asupra situației și a cadrului legal, și după înțelegerea complexității problemei în societate, la nivel global.

Un exemplu de perspectivă superficială asupra situației complexe din timpul pandemiei este o persoană, care spunea autorului acestui articol că el nu se vaccinează deoarece propaganda guvernamentală a folosit și neadevărul în prezentarea vaccinului. Însă, așteptarea ca legile și dispozițiile unei autorități omenești să fie desăvârșite este total nerealistă, deoarece lumea actuală este întinată de păcat și caracterizată de limitările omenești. Făcând o paralelă, se pune întrebarea: Este justificată înaintea lui Dumnezeu atitudinea unui om de a nu plăti taxele legale, doar pentru că, o parte din bani sunt folosiți de autorități pentru lucruri contrare voinței lui Dumnezeu, cum ar fi avortul, ideologii contrare Bibliei ș.a.? Răspunsul la această întrebare l-a dat chiar Domnul Isus Cristos, care a învățat pe popor:

25 Wayne Grudem, *Christian Ethics: An Introduction to Biblical Moral Reasoning*, Wheaton, IL, Crossway, 2018, p. 443.

Arătați-Mi banul birului.” Și ei I-au adus un ban. El i-a întrebat: „Chipul acesta și slovele scrise pe el ale cui sunt?” „Ale Cezarului”, I-au răspuns ei. Atunci, El le-a zis: „Dați dar Cezarului ce este al Cezarului, și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu!” (Matei 22:19-21).

Deși Cezarul folosea o parte din bani în mod nedrept, ca să cotropească pe poporul Israel, totuși Domnul Isus a învățat pe oameni să plătească taxele integral.

Trebuie remarcat și faptul că fiecare creștin are o chemare personală de la Dumnezeu, de care este răspunzător înaintea Creatorului. Astfel, lupta pentru drepturile omului poate să fie o menire specială de la Dumnezeu pentru un avocat și mult mai puțin pentru o mamă care își crește copiii, un preot sau un pastor, un medic.

Ultima cale de opoziție față de un regim profund corupt, totalitar și injust, este fuga de sub autoritatea acestuia. Așa a procedat poporul Israel sub conducerea lui Moise, când a fugit de sub autoritatea lui faraon, fără a se lupta cu egiptenii (Exod 12). Iosif și Maria au fugit în Egipt, ca să scape de mânia lui Irod, care voia să-L omoare pe Pruncul Isus (Matei 2:13-15).

Concluzii

O parte dintre drepturile fundamentale ale omului au fost limitate la scară planetară pentru a soluționa criza sanitară produsă de pandemia SARS-CoV-2. În contextul afectării drepturilor omului, problema neascultării civile se pune mult mai acut, nu numai în regimurile tiranice, corupe, dar chiar și în democrațiile consolidate ale lumii. Care ar trebui să fie reacția creștinului la abuzurile autorităților? În etica creștină s-au cristalizat trei poziții: anarhismul, patriotismul radical și supunerea biblică.

După o prezentare a celor trei poziții, studiul se concentrează asupra înțelegerii conceptelor biblice de supunere și ascultare. Supunerea este o atitudine a inimii de recunoaștere a autorității instituite de Dumnezeu asupra unui om. Dumnezeu este Autoritatea Supremă în Univers, iar orice autoritate omenească este delegată de Dumnezeu, de aceea creștinul trebuie să fie supus în mod absolut nu numai lui Dumnezeu, dar și autorităților delegate de El.

Ascultarea ține de conduită și înseamnă a împlini cerințele autorității instituite asupra unei persoane. Un om trebuie să asculte în mod absolut

de Dumnezeu, dar numai condiționat de orice autoritate instituită asupra lui. Condiționarea este voia explicită a lui Dumnezeu.

În ultima parte a articolului, autorul propune câteva soluții practice pentru ca drepturile omului să fie apărate, creștinul rămânând supus autorităților, chiar dacă uneori va fi nevoit să apeleze la neascultarea civilă.

Bibliografie:

- *BIBLIA*, traducerea Dumitru Cornilescu, ediția a III-a revizuită și adăugită, 1994.
- *Constituția României*, Monitorul Oficial Nr. 767 din 31 octombrie 2003.
- Augustine of Hippo, *The City of God, Books I–VII*. (H. Dressler, Ed., D. B. Zema & G. G. Walsh, Trans.), Washington, DC, The Catholic University of America Press, 1950.
- _____ *The City of God, Books VIII–XVI*. (H. Dressler, Ed., G. G. Walsh & G. Monahan, Trans.), Washington, DC, The Catholic University of America Press, 1952.
- _____ *Expositions on the Book of Psalms*, în P. Schaff (ed.), A. C. Coxe (Trans.), *Saint Augustin: Expositions on the Book of Psalms*, New York, Christian Literature Company, 1888.
- Atkinson, D. J., David F. Field, Arthur Holmes & Oliver O'Donovan (eds.), *New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology*, Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1995.
- Elwell, W. A. & B. J. Beitzel, în *Baker Encyclopedia of the Bible*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1988.
- Geisler, N. L., *Christians Ethics: Options and Issues*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1989.
- Gooding, David, & John Lennox, *The Bible and Ethics*, Colerain, GB, Myrtlefield House, 2015.
- Wayne, Grudem, *Christian Ethics: An Introduction to Biblical moral Reasoning*, Wheaton, IL, Crossway, 2018.
- Harrison, R. K., (ed.), *Encyclopedia of Biblical & Christian Ethics*, Nashville, TN, Thomas Nelson Publishers, 1992.
- Henry, C. F., *Etica Creștină Personală*, Oradea, Editura Cartea Creștină, 2004.

- ✦ Hollinger, Dennis P., *Choosing the Good: Christian Ethics in a Complex World*, Grand Rapids, MI, Baker Academic, 2002.
- ✦ Hastings, J. M., *Christian rebellion theories as delivered by St. Paul from Mars Hill by Augustine, Calvin and Adams*, Alberta, Canada, University of Lethbridge, 2003.
- ✦ Kaiser, W. C. Jr., *Toward Old Testament Ethics*, Grand Rapids, MI, Zondervan Publishing House, 1991.
- ✦ Kittel, G., G. Friedrich, & G. W. Bromiley, *Theological Dictionary of the New Testament*. Grand Rapids, MI, W.B. Eerdmans, 1985.
- ✦ Kupelian, D., *The Marketing of Evil: How Radicals, Elitists, and Pseudo-Experts Sell Us Corruptions Disguised as Freedom*, Nashville, TN, Cumberland House Publishing, 2005.
- ✦ McDowell, J., & Bob Hostler, *Right from Wrong: What You Need to Know to Help Youth Make Right Choices*, Dallas, TX, World Publishing, 1994.
- ✦ Mounce, R. H., *Romans*, Nashville, TN, Broadman & Holman Publishers, 1995.
- ✦ Rutherford, S., *Rex Lex: The Law and the Prince*, Colorado Springs, CO, Protage Publications, 1644, 2009.
- ✦ Schaeffer, F. A., *A Christian Manifesto*, Westchester, IL, Crossway Book, 1982.
- ✦ Spicq, C., & J. D. Ernest, *Theological lexicon of the New Testament*, Peabody, MA, Hendrickson Publishers, 1994.
- ✦ Stassen Glen H., & David P. Gushee, *Kingdom Ethics: Following Jesus in Contemporary Context*, Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 2003.
- ✦ Strong, J., *Enhanced Strong's Lexicon*, Bellingham, WA, Logos Bible Software, 2001.
- ✦ _____ *A Concise Dictionary of the Words in the Greek Testament and The Hebrew Bible*, Bellingham, WA, Logos Bible Software, 2009.

Webografie:

- ✦ Vardanyan, Vladimir, „The impact of the COVID-19 pandemic on human rights and the rule of law”, Raport of Committee on Legal Affairs and Human Rights of Council of Europe, Strasbourg, France, 07/02/2020, p. 22. In <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/JUR/Pdf/TextesProvisories/2020/20200702-CovidImpact-EN.pdf>. Accesat 08.10.2021.

- ✦ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/227548>. Accesat 11.10.2021.
- ✦ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/2511/2020/en/>. Accesat 08.10.2021.
- ✦ <https://www.amnesty.org/en/search/pandemic%20violation%20of%20the%20human%20rights%20canada/> . Accesat 08.10.2021.
- ✦ <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/1407/2019/en/>. Accesat 04.08.2021.